

JERNBANEFORBUNDETS LANDSMØTE. 15.-19. NOVEMBER 1976.

Det moderne Norge har på mange måter utviklet seg i epoker som har hatt sammenheng med vår industrielle utvikling. Disse utviklingstrinn har satt sitt preg på hele næringsstrukturen, bosettingen og den generelle økonomiske og sosiale utvikling. Forekomstene av olje og gass på den norske kontinentalsokkel gjør at vi alle har en sterk følelse av å stå ved inngangen til en ny epoke i norsk samfunns- og næringsliv. Det var i begynnelsen av 60-årene under regjeringen Gerhardsen at loven om utnyttelse av undersjøiske naturforekomster ble vedtatt. Denne loven la grunnlaget for den virksomhet på sokkelen som startet med leteaktivitet i 1965 og som resulterte i det første drivverdige funn, Ekko-

- 2 -

fisk-feltet, 4 år etter, i 1969. Vår oljehistorie er med andre ord svært kort. I løpet av de vel 10 år man har drevet leting på sokkelen har det i alt vært boret 166 hull, hvorav 9 er funnet drivverdige. Vi har i løpet av denne tiden fått tilstrekkelige informasjoner til å kunne slå fast at oljemengden under den norske del av havbunnen som hittil er undersøkt, er av betydelig omfang. Selvom oljealderen har stilt det norske samfunn overfor store teknologiske, finansielle og administrative oppgaver har de største og viktigste utfordringer ligget på det politiske plan, i utformingen av norsk oljepolitikk. Arbeiderpartiet og regjeringer utgått fra dette partiet har på en avgjørende måte preget norsk oljelovgivning

og norsk oljepolitikk fra begynnelsen av 60-åra og fram til i dag. Hovedlinjene i denne politikken har vært og er fortsatt at ressursene skal utvinnes varsomt, at ressursene skal komme hele folket til gode og at oljeutviklingen skal være underlagt demokratisk ledelse. Det er Stortinget og Regjeringen som har ansvaret for norsk oljepolitikk. Vi har ønsket å etablere et sterkt Statens oljeselskap, som kan sette ut i livet de vedtak som treffes av de politiske organer. Hittil har det vært en relativt stor grad av enighet om hovedprinsippene i norsk oljepolitikk. Det var et enstemmig Storting som i 1972 vedtok å opprette Statoil og gi det en formålsparagraf som forutsetter at statsselskapet skal være det viktigste redskap for styring og kontroll av oljevirksheten. Et lite land som Norge kan ikke tillate seg å sløse

med ressursene ved å ha en rekke mindre innbyrdes konkurrerende selskaper som er engasjert i oljevirkshet. Selv ikke atskillig større land enn vårt synes å ha råd til det. Det har da også vist seg mulig å finne bred forståelse for at det i Norge ved siden av Statoil bare kan være plass for to andre selskaper, Norsk Hydro og Saga, i direkte leting og utvinning.

Oljeleting og produksjon ute i Nordsjøen er en meget krevende oppgave når det gjelder såvel teknikk som kapitalinnsats.

Det er derfor i realiteten et ærgjerrig mål å utvikle 3 nasjonale selskap som kan make dette.

Som en liten nasjon har vi i forhold til disse store

industrielle oppgaver begrenset tilgang på såvel teknologiske som økonomiske midler. Det vi har må ikke spres så sterkt at vi mister enhver evne til å ta opp konkurransen med de gigantiske multinasjonale kapitalkrefter som er å finne i oljeindustrien.

Norsk industris interesser i oljevirkksomhet er ikke begrenset til direkte leting og produksjon.

Den tilstøtende virksomheten er av betydelig omfang.

Her har ikke minst norsk verkstedindustri over relativt kort tid gjort en imponerende innsats.

Vi må heller ikke miste perspektivene i vår oljepolitikk.

Vi vet enda for lite om våre oljeforekomster.

Det vi imidlertid med sikkerhet vet er at en dag er

oljebrønnene tomme.

Vi må derfor stille oss slik at norsk økonomi, norsk arbeids- og næringsliv, ikke i for stor grad blir avhengig av nasjonale olje- og gassforekomster.

Dette er en av de viktigste grunner for et moderat utvinningstempo.

Vi må videre pløye kapital og produksjonsmuligheter inn i andre deler av norsk ervervsliv. Dette skal gi som resultat at når oljebrønnene en gang er tomme skal det stå igjen et tidsmessig og konkurransedyktig norsk næringsliv som kan bære vår økonomi og sysselsetting videre.

Det er ting som kan tyde på at den brede enigheten om hovedlinjene i oljepolitikken er i ferd med å svekkes. Spe-

sielt er Statoil i den senere tid blitt omtalt i offentlig debatt på en måte som gjør det påkrevet å gå noe nærmere inn på de viktigste ankepunktene. For det første blir det hevdet at Statoil er for stort og at det ved sin størrelse innehar en maktposisjon innen det norske samfunn som det ikke bør ha.

Oljevirksomhet vil måtte bli preget av store enheter rett og slett på grunn av virksomhetens art, kompleksitet og kapitalbehovet. I norsk sammenheng vil oljevirksomhet måtte bli av uvante dimensjoner. På den annen side er det nokså klart at norske oljeselskaper ikke en gang kan betraktes som spurver i den internasjonale tranedans. En sammenlikning mellom Statoil og f.eks. Esso viser at mens Statoil har 250 ansatte har Esso 137.000, og mens egenkapitalen i

Statoil er nådd opp i 750 millioner har Esso en egenkapital på 93 milliarder.

Det ble hevdet at de politiske myndigheter i realiteten ikke er i stand til å styre oljeutviklingen, men at derimot Statoil og oljetekokratene styrer de politiske organer.

Den samfunnsmessige ledelse av og kontrollen med Statoil skjer gjennom det regelverk som Stortinget har fastlagt for selskapets virksomhet. Dette forutsetter bl.a. at Regjeringen skal legge fram for Stortinget hvert år en oversikt over selskapets planer og prosjekter. Jeg ser det som riktig og nødvendig at Statoil som statens utøvende, forretningsmessige selskap er underlagt kontinuerlig og

rasjonell kontroll fra folkevalgte organers side. Det er nettopp det demokratiske element i norsk oljelovgivning som skaper interesse i andre land for vår oljepolitikk.

En alternativ oljepolitikk med større vekt på private, såvel norske som multinasjonale selskaper, ville vanskeliggjøre den demokratiske styring av oljeutviklingens ulike faser.

Fra høyre-siden blir Regjeringen og Arbeiderpartiet kritisert i sterke ordelag for at satsingen på Statoil på en urettferdig måte har rammet småsparerne her i landet ved at småselskapene ikke har blitt brakt inn i oljeeventyret. Det er grunn til å beklage at et stort antall småsparere ble revet med av oljerusen på en slik måte at de ble påført

store tap. På den annen side må det være ganske klart at norsk oljepolitikk må utformes med et langsiktig og overordnet perspektiv for å sikre at verdiene på sokkelen tilflyter hele befolkningen.

Jeg vil knytte noen merknader til den strid som har reist seg i forbindelse med kostnadsutviklingen ved utbyggingen i Nordsjøen. Oljeleting og oljeproduksjon er industri av en meget spesiell art ulik all annen virksomhet. Hele virksomheten er preget av meget stor usikkerhet, selve investeringsperioden er av meget lang varighet og usedvanlig kapitalkrevende. Utviklingen av petroleumsressurser i Nordsjøen er i tillegg en av de mest krevende oppgaver som hele oljeindustrien

noen gang har vært engasjert i. På mange måter er det pionervirksomhet som foregår i Nordsjøen. Man har svært liten erfaring å bygge på. Det har vært nødvendig å utvikle ny teknologi for å løse oppgavene. Vi vet det er vanskelig nok å foreta realistiske overslag over investeringene i konvensjonelle anlegg der man har fullstendig beskrivelse, faste tilbud osv. Når det gjelder utbyggingen i Nordsjøen med stor sannsynlighet for overraskelser og liten sannsynlighet for forseringer tror jeg det er klokt å regne med at utviklingsplaner og kostnadsoverslag må justeres etterhvert som prosjektet skrider fram. Kostnadsutviklingen på Statfjord-feltet er ikke noe enestående. Den samme utvikling har vi sett ved andre utbyggingsprosjekter som er foretatt

av private selskaper på engelsk side i Nordsjøen. I en britisk studie av 6 utbyggingsprosjekter viser analysen at de samlede investeringsanslag økte med 144 % over en 18-måneders periode. Kostnadsstigningen slik den er kommet til syne på Statfjord-feltet er bare en brøkdel av dette. Årsakene til kostnadsstigningen er en uforutsett prisstigning på innsatsfaktorer som arbeidskraft, stål, sement osv. og i tillegg en undervurdering av arbeidets omfang.

Investeringene i Nordsjøen må sees i sammenheng med de enorme verdier som oljen innebærer. De investeringsutgifter som Norge må ut med til Statfjord-utbyggingen, vel 30 milliarder kroner, vil gi Norge brutto-inntekter på 300 milliarder kroner eller mer, avhengig av oljeprisene.